

ВЛАДА І АВТОРИТЕТ: ЗМІНИ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА АДМІНІСТРУВАННІ З ПОГЛЯДУ ПОЛІТИЧНОЇ ФІЛОСОФІЇ ХАННИ АРЕНДТ

Юрій Рубан, кандидат технічних наук, доцент кафедри державного управління, Київський національний університет імені Тараса Шевченка (Україна),

<https://orcid.org/0000-0002-1714-5308>,

email: yuriy.ruban33@gmail.com

Отримано: 03.09.2019

Ухвалено до друку: 25.11.2019

Опубліковано: 27.12.2019

Рубан Ю. (2019). Влада і авторитет: зміни в публічному управлінні та адмініструванні з погляду політичної філософії Ханни Арендт. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління, (12), 39-49. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2019/12-4/8>

Анотація

Метою статті є виявлення перспектив для теорії і практики державного управління на основі комплексного дослідження ряду провідних понять політичної філософії Ханни Арендт, співставлення цих понять з тими, які описують сучасне публічне управління та адміністрування, а також оцінка можливостей зближення їхнього розуміння для посилення можливостей влади як комунікації, збереження публічного простору як місця реальності, обмеження ролі примусу і насильства в організації суспільства завдяки посиленню впливу такого явища, як авторитет у публічному просторі.

Під час дослідження використовувався комплекс логічних методів (синтез, аналіз, індуктивний метод тощо) і такі загальнонаукові підходи, як системний, структурно-функціональний та бібліографічний.

У статті представлено дослідження політичної філософії Ханни Арендт як мотивації до змін в існуючих порядках, як вони визначені Максом Вебером і є основою для сучасного розуміння публічного управління та адміністрування серед явищ публічної сфери. Продемонстровано, що такі зміни не означають радикальної відмови від визначеного в категоріях «соціології розуміння» понять влади, насильства, авторитету, але пропонують новий розвиток публічного простору і, відповідно, державного управління, демонструючи можливості граничних ситуацій, що виникають на межі просторів свободи і необхідності.

Наукова новизна статті полягає у визначенні напрямів розвитку державного управління під впливом змін у демократичних політичних системах, які впливають з прочитання робіт Ханни Арендт. Проведене дослідження показує важливість внесення в теорію і практику публічного управління поняття авторитету, як особливого явища публічного простору і розробки методів та інструментів його підтримки.

Практична значимість статті пов'язана з можливістю подальшого використання її матеріалів у навчальному процесі, науково-дослідних розвідках та практичній царині з урахуванням процесу змін у демократії та національній державі, що розпочався в останні роки.

Ключові слова: Ханна Арендт; Макс Вебер; тоталітаризм; публічний простір; влада; насильство; авторитет; публічне управління та адміністрування.

Вступ

Актуалізація в політичному дискурсі тих чи інших понять може бути маркером майбутніх змін, і деякі з них стосуватимуться не лише поля політичної боротьби, але і суміжних, зокрема, публічного

управління та адміністрування. У зв'язку з цим варто оцінити можливий простір цих змін, спираючись на поняття-маркери.

Одним з таких знакових понять є поняття тоталітаризму. Воно активно використовується, наприклад, в Резолюції Європарламенту щодо 80-х роковин початку Другої світової війни. У документі міститься важливий посил про теперішню політичну ситуацію: «Європа не повинна забути її власну історію з точки зору того факту, що вичерпне розуміння європейської історії, як фактор, що має першорядне значення, має допомогти у попередженні появи тоталітарних режимів» (European Parliament resolution 2019). Таким чином поняття тоталітаризму актуалізується для привертання уваги до певної загрози і її відвернення шляхом розуміння цього явища. Використання цього поняття неминуче привертає увагу до усього комплексу взаємопов'язаних ідей політичної філософії і філософської антропології Ханни Арендт.

Таке звернення дуже промовисте. Донедавна домінуюче розуміння понять, сформоване в рамках ліберальної традиції, надавало «мейнстрімним» політичним акторам достатньо можливостей для опису їхніх ситуацій.

Система понять Ханни Арендт, і тоталітаризм в тому числі, лежить в руслі іншої, консервативної традиції. Звернення до неї вимагає певних зусиль для засвоєння змістів запропонованих нею понять. Сама вона розробляла їх для іншої проблеми, яку вона вважала однією з найголовніших у політиці – примирення рівності та авторитету.

Поки що немає підстав стверджувати про відмову від ліберального бачення політики і суспільства з його засадничою проблемою свободи і справедливості. Проте можна назвати два фактори, що працюють на користь нового прочитання філософа.

По перше, образ людських спільнот, побачений в оптиці традиційних понять, суттєво розходиться з життєвим досвідом багатьох людей. Сподівань на повернення до «нормальності» стає все менше, а відтак виникає питання про заповнення розриву. Порівняння і дискусія можуть дати ідеї для заповнення прогалів в політичній репрезентації.

По друге, публічний простір, разом з його невід'ємною частиною, політикою, суттєво змінюється завдяки появі в 21-му столітті нових соціальних медіа і створених ними «технік» присутності окремої людини. Ідеї Ханни Арендт про публічний простір/public realm як про місце бачення реальності і судження про неї привертають увагу завдяки закладеному в них критичному потенціалу для погляду на такі зміни і на передумови спільної дії спільноти, що перебуває під впливом нових медіа інструментів.

Рецепція ідей філософа, зокрема, відкриває можливість для уточнення усталеного погляду на співвідношення політики і управління як явищ, що фундаментально пов'язані з публічністю, виростають з неї.

У цій статті буде продемонстровано, що багато положень робіт Ханни Арендт не несуть у собі заперечення фундаментальних для державного управління ідей Макса Вебера. Таким чином, сприйняття її політичної філософії не означає радикальної відмови від напрацьованих у цій сфері принципів і моделей.

Натомість воно дозволяє чіткіше побачити перехід між політикою, як дією/action у просторі свободи, і управлінням, як працею/labor у просторі необхідності. Цей перехід, як гранична ситуація, відкриває можливості для розширення простору завдань державного управління у його публічному вимірі. Спираючись на прочитання ряду робіт Ханни Арендт буде докладніше розкрито одне з таких завдань, що стосується створення і підтримки авторитету в публічному просторі.

Джерела

Тематиці реформування державної служби присвячено роботи таких науковців, як В.Андрущенко (Андрущенко 2006), В.Бакуменко (Бакуменко 2000), Л.Губерський (Губерський 2007), Є. Макаренко (Макаренко 2003), М.Міненко (Міненко 2013), Д.Неліпа (Неліпа 2016), О.Оболенський і С.Лукін (Оболенський, Лукін 2013) та інших. Зокрема, згадані автори наголошують на необхідності постійної модернізації державного управління і адаптації його до нових ситуацій.

Ці ідеї стають особливо актуальними тепер, коли держава в її усталених демократичних формах проходить один з етапів своїх змін. Яких нових комунікативних форм може набути процес формування норми, як «інтересу усіх», і як державне управління буде втілювати таку норму? Цим питанням присвячені роботи П.Бурд'є (Бурд'є 2016), Б.Джессопа (Джессоп 2019), А.Філіппова (Філіппов 2013), Ю.Хабермаса (Хабермас 2006) та інших, а можливості використання ідей Ханни Арендт для пошуку відповідей на них продемонстровані, зокрема, в роботах А.Глухова (Глухов 2019), Д.Лежуне (Лежуне 2018), Т.Салікова (Саліков 2018).

Пошук, що супроводжується розробкою теоретичного інструментарію, буде тривати, а використання результатів цього пошуку може допомогти адаптації публічного управління та адміністрування до змін у державі, у публічному та комунікаційному просторах.

Методологія

Під час дослідження використовувався комплекс логічних методів (синтез, аналіз, індуктивний метод тощо) і такі загальнонаукові підходи, як системний, структурно-функціональний та бібліографічний. Бібліографічний метод дозволив дослідити низку першоджерел, в яких викладено провідні положення аналізованих концепцій, системний – розкрити їх зміст, а структурно-функціональний – виявити нові можливості, які відкриває реалізація проаналізованих концепцій у сфері державного управління.

Результати

Як показав Макс Вебер, національна держава, як політична форма, і її бюрократія спираються на ідею оволодіння світом. Ця ідея породжує особливий тип соціальної дії, що спирається на раціональний розрахунок цілей та засобів такого оволодіння, а відтак на відповідну організацію людської діяльності. Але сам Макс Вебер не відкидав важливості іншої, ціннісно-раціональної орієнтації соціальної дії. Він наголошував на постійній присутності різних видів орієнтації дії у людському житті. «Їх доцільність для нас може з'ясувати тільки успіх» (Вебер 2012, с. 40).

В час Макса Вебера беззаперечним здавався успіх одного з історичних видів раціональності, що мав наслідком появу національної держави і капіталізму, що визначає економічне і соціальне життя суспільства. Але філософ бачив, що відкидання капіталізмом етичного змісту соціальної дії заради нестримного збагачення закладає потенціал для великих конфліктів. «Нікому ще не відомо, хто в майбутньому заселить цю спорожнілу оселю аскези: чи постануть внаслідок такої грандіозної революції зовсім нові пророки, а чи відродяться з новою силою старі уявлення та ідеали, або, якщо не трапиться ні того, ні другого, чи не настане доба механічного заціпеніння, сповнена гарячкових спроб людей повірити у власну значимість?» (Вебер 2018, с.198).

Механічне заціпеніння – це наслідок панування розрахунку цілей і засобів у всіх сферах людського життя, воно означає відсутність спонтанності, а відтак свободи. Через це людина втрачає значимість, а її життя стає «несправжнім».

Що це може означати для політики? Яку політичну форму наберуть «спроби повірити у власну значимість»? Події 30-40-х років ХХ століття, коли в політичному просторі виникло явище тоталітаризму, продемонстрували один з варіантів. Ханна Арендт демонструє, що у нас немає гарантій від його повернення.

Вона бачить корінь цих загроз у втраті реальності самою людиною і, як наслідок, у втраті людиною (і людською спільнотою) відчуття дійсності. «Реальність за умови єдиного спільного світу гарантована не якоюсь загальнолюдською «природою», але, навпаки, виникає через те, що не дивлячись на всі розбіжності у позиціях і множинність аспектів, яка з цього випливає, все ж очевидно, що всі зайняті однією справою. Якщо ця тотожність справи розпадається, то жодна однаковість «людської природи» і тим більше жоден штучний конформізм масового суспільства не перешкоджають розпаду спільного світу на уламки; трощення тут якраз і відбувається якраз через нівелювання множинності» (Арендт 2017, с. 75].

Людина опиняється поза реальністю, коли зникає тотожність справи, а відтак – спільний світ розпадається як дійсність, стає недійсним. Так проблема реальності вирішується як політична – не через інтерпретацію її онтологічного статусу, а через виникнення/існування спільного світу, належності до спільної справи, до *res publica*. Дійсність не є результатом існування людей самого по собі, нехай життя їхнє і триває в рамках якоїсь групи, бо це існування неполітичне. Дійсність є результатом явленості людей у публічному просторі, наслідком якої є дійсність спільного світу.

«З людського і політичного погляду, дійсність і явленість особистості є одним і тим самим, і життю, що тягнеться поза простором, де воно тільки і може вийти в явленість, не вистачає не відчуття життя, а чуття до дійсності, що з'являється у людини тільки там, де дійсність світу забезпечена присутністю інших учасників цього світу, коли один і той самий світ являється в найрізноманітніших перспективах» (Арендт 2017, с. 250).

Масове суспільство, так само як і тиранія, ізолює людину в її суб'єктивності. Ізолювана людина не формує власного досвіду, натомість запозичує готові смисли з медіа. Таким чином вона замикається в «недійсності», що сконструйована на основі конкретного досвіду цілей і засобів, цей чужий досвід сприймається як власний і залишається незмінним. Він просто множить до безкінечності.

У теперішньому масовому суспільстві давній успіх цілераціональності став інструментом блокування нових ідей і нових досвідів. Це позбавляє мільйони людей «чуття до дійсності» і створює загрозу для спільного світу. «Спільний світ зникає, якщо його бачать лише в одному аспекті, він взагалі існує лише в багатоманітності своїх перспектив» (Арендт 2017, с. 75).

Спільний світ і його дійсність, явленість і реальність людини – це явища публічного простору/*public realm*. Це простір спонтанності, бо починання/*natality* в ньому не можуть бути обґрунтованими в категоріях цілей і засобів. Ханна Арендт бачить його як визначений Аристотелем у «Нікомаховій етиці» *praxis* на противагу *poiesis*: останній спрямований на виготовлення речей, натомість перший – на саму діяльність людини, на відкриття значимості її буття без уречевлення/овеществлення/*objectification*. Той, хто поклав початок будівництву небаченого до того Акрополю, міг не знати правил розрахунку навантаження на колони чи приготування будівельного розчину. Так само він не міг передбачити наслідків цього звершення. Але він явив себе у публічному просторі, бо запропонував нове, таке що вийшло за межі необхідності. У такий спосіб він відкрив у собі (і тих, хто підтримали його) здатність до будівництва як до дії і до виходу в сутнісне буття.

Цей публічний простір відкритий, але він дійсний доти, доки в нього не проникають погляди, сформовані у приватному просторі, там де відбувається робота/*work* і праця/*labor*. Якщо таке проникнення відбувається, тоді спільний світ і політичну дію починають бачити крізь призму цілей і засобів. Ханна Арендт зауважує, що спосіб розуміння світу виготовлювача, *homo faber*, «до такої міри проник до політичної сфери, що ми сприймаємо як щось само собою зрозуміле, що дія визначається категорією засобів і цілей» (Арендт 2014, с. 320).

Макс Вебер, як соціолог, описав наслідки цього проникнення. Претензії на знання про наслідки дій і здатність їх передбачити стають ідейною основою для панування/*Herrschaft*, без якого неможлива, на його думку, спільнота як стійке утворення і організована діяльність людей. Але таке «знання» є виразом інтересу і потребує спеціальних органів для його продукування і підтримання порядку, тобто тих відношень у суспільстві, що формуються і стають стабільними в результаті осуспільнення, тобто «ґрунтуються на раціонально(за цінністю чи за метою) мотивованому компромісі інтересів або на таким же чином мотивованому поєднанні інтересів» (Вебер 2012, с. 52).

«Раціональні порядки осуспільнення/*Vergesellschaftung*..., нав'язуються або «втворюються» одними людьми в своїх особистих цілях, які можуть сильно відрізнятися одна від одної. Другі, «органи» порядків осуспільнення, – зовсім не обов'язково знаючи що-небудь про цілі їхнього створення – суб'єктивно більш-менш однозначно тлумачать і виконують їх. Треті, яким раціональні порядки відомі в тій мірі, яка цілком необхідна для їхніх приватних цілей..., використовують їх як засіб орієнтації своїх (легальних або нелегальних) дій, відповідно до певних очікувань поведінки інших («органів», а також членів інституту або союзу). Але четверті, а це і є «маса», засвоюють певну «традиційну», як ми говоримо, поведінку в якому-небудь наближенні до усереднено засвоєного

смыслу і перебувають в її межах без жодного знання про цілі, змісти і навіть про саме існування даних порядків» (Вебер 2016, с. 162).

За Максом Вебером, порядок у сучасній демократичній державі означає звернення політики невеликими групами людей, а політичними діями завжди править принцип малого числа, тобто переважаюча політична маневреність невеликих пануючих груп. Знання легітимізує норми порядку в очах «маси», але для її організації, тобто для постійного перебування в окреслених нормою рамках поведінки потрібне насильство. Ханна Арендт продовжує і радикалізує цю думку. «Там де знання і дія розділяються, не лишається простору для свободи» (Арендт 2011, с. 368).

Так влада стає відношенням, що ділить спільноту на тих, хто володіє знанням і вживає легітимне насильство (в тому числі символічне), і «масу», яку організують і яка перебуває в межах нав'язаної поведінки, тобто не володіє свободою політичної дії. Присутність «органів» порядку і використання ними насильства є наслідком цього розділення. Публічність управління і адміністрування в такій ситуації означає дії в межах публічно встановленої норми. Ця норма представлена як реалізація суспільного інтересу, але визначається вона в політичному процесі невеликою групою «перших» і є їхнім інтересом.

Медіатизація політичного процесу не вирішує проблеми. Якщо більшість людей не можуть вийти в явленість, тобто перебувають поза політичною реальністю і складають свою думку про світ з чужого досвіду, «втовкмаченого» за допомогою медіа, то такий політичний процес залишає людину поза простором свободи.

Для політичного процесу присутність панування і насильства означає ризик тоталітаризму, «Тоталітарні рухи можливі всюди, де є маси, що з тієї чи іншої причини відчули смак до політичної організації. Маси об'єднує зовсім не усвідомлення власних спільних інтересів, у них немає чіткої класової структурованості, яка знаходить свій вираз у певних, обмежених і досяжних цілях» (Арендт 1996, с. 414). Хто і як прищепить ізольованим у масовому суспільстві людям смак до політичної організації та організує їх, спираючись на насильство – це окреме питання. Але маса людей без власного досвіду і розуміння інтересів, і яка бачить політику крізь призму необхідності, тобто у формі законів історії, теорій змови тощо, створює ризик повороту до тоталітаризму.

Для публічного управління та адміністрування порядок панування означає розмивання межі між політикою і політиками, внаслідок чого «органи» порядку не лише «тлумачать і виконують», а й стають для панівних груп постачальниками знання про управління речами і людьми на основі принципу необхідності. Спільність принципу цілераціональності для сфер політики і адміністрування сприяє їхньому зрощенню. А відтак заохочується те знання про цілі і засоби, яке може бути використане в інтересах найвпливовішої політичної групи. «Альтернативні факти» в політиці – це наступний крок, до якої спонукає мотивована цілераціональна проекція знання.

Проявляється і зворотній зв'язок. Чим більше знання зі сфери цілей і засобів використовується для легітимізації порядку, тим більше контролю і насильства потрібно владі, а отже тим більше повноважень отримують «органи» порядку.

Окрема проблема, на яку варто вказати, – політика, що керується принципом необхідності, неминуче включає в мотивацію соціальної дії змісти приватної сфери, серед яких неминучо є присутність особистого збагачення. Цей спільний для політиків і управлінців мотив породжує далекосяжні наслідки, що пов'язуються з поняттям корупції.

Після Другої світової війни найпоширенішою пропозицією щодо виходу з ситуації «малого числа» в політиці стало поширення впливу громадянського суспільства на політичну дію. Але поширеність цього поняття для опису політичної сфери не знімає цілого ряду проблем ні з його розумінням, ні зі здатністю заповнити розрив між описом і досвідом за допомогою цього розуміння. Це показано, наприклад, в роботі Нелі Мотрошилової (Мотрошилова 2009).

Політична філософія Ханни Арендт пропонує інше розуміння влади. У ній влада не спирається на насильство. Більше того, насильство виявляється повною протилежністю влади, його застосування є ознакою її слабкості і руйнування.

«Політичний організм зчеплений тим потенціалом влади, який він має, і політичні спільноти гинуть від ослаблення влади і в кінцевому підсумку від її безсилля. Сам цей процес неконтрольований, тому що владний потенціал, на відміну від засобів насильства, які можна накопичувати щоб потім за

необхідності ввести свіжими в дію, в принципі існує лише тією мірою, якою реалізується. Там, де влада не реалізується, а розглядається як щось таке, на що можна опертися за необхідності, там вона гине» (Арендт 2017, с. 25).

Влада виникає в публічному просторі як результат дії. Дія є спілкуванням (говорінням і слуханням) і відбувається у два етапи. Спочатку однією людиною пропонується починання, у якому знаходить свій вираз її натальність, здатність до починання у просторі без необхідності, просторі свободи. Якщо в ході спілкування/комунікації виробляється спільне судження, підтримка і згода, то виникає влада, як потенціал для організованої колективної дії.

Акт появи влади є політичним, бо він відбувається у публічному просторі завдяки герменевтичним можливостям спільного світу і його дійсності. Політичне виникає не як результат пізнання істини, доступного небагатьом, і не з розділення, чи з метафізики спільної долі. Воно виникає з відкритої Кантом найдемократичнішої властивості розуму – здатності до судження.

За такого розуміння влади інваріантність панування зникає. Людина в публічному просторі може підтримати починання, а може не підтримати, але в неї немає необхідності відтворювати поширені у соціумі, у приватному просторі моделі поведінки, тобто обслуговувати порядки як «другі», чи просто коритися, як «треті» чи «четверті». А без покори як основи порядку у насильства немає можливості приписувати собі роль ініціатора починань і гаранта спільного світу.

Проте таке розуміння влади висуває до неї дуже високі комунікаційні вимоги. У спілкуванні важливою є довіра до того, хто комунікує, звертається до адресата. Так само у сучасному медіатизованому суспільстві не менш важливою є роль третьої сторони, тобто медіа. Тому щоб бути дієвою, здатною до організації, влада має доповнюватися авторитетом, який сам не є владою.

«Оскільки авторитет вимагає послуху, його часто невірно сприймають за якусь форму влади або насильства. Тим не менше, авторитет виключає застосування зовнішніх засобів насильства. Там, де застосовується сила, авторитет упав. З іншого боку, авторитет несумісний з переконанням – переконання має на увазі рівність і здійснюється через наведення аргументів. Там, де використовуються аргументи, там авторитет ні до чого» (Арендт 2014, с. 140).

Тут сформульована спільність і різниця у розумінні публічного простору і комунікації Ханною Арендт і Юргеном Хабермасом. У обох філософів рівність не є фактом людської природи. Але у Ханни Арендт вона є необхідною умовою, вихідною точкою для появи самого публічного простору і впливає з факту наділення всіх людей розумом, у якому присутня здатність до мислення, воління і судження. А у Юргена Хабермаса рівність з'являється як етико-політична норма в результаті роботи людського розуму в ході комунікації. Відповідність цієї комунікації певним принципам і є авторитетом, що легітимізує норму.

Макс Вебер теж використовує авторитет щоб описати починання, панування і порядок. Але у нього він є одним з вимірів харизми, що знаходить вираз саме в пануванні, і в такому розумінні цілком сумісний з насильством. Рутинізацію харизми, як вона описана в главі 3 «Господарства і суспільства», можна розглядати як пошук владою балансу між використанням авторитету і зверненням до насильства для збереження порядку після відходу лідера. У цілераціональному порядку сучасних держави і суспільства авторитет зберігається за допомогою секуляризації релігійних інституцій, їхнього досвіду та практик.

Там де Ханна Арендт говорить як соціолог, вона погоджується з Максом Вебером і визнає, що «підтримка правового порядку ніколи не обійдеться без силової політики» (Арендт 2013, с.71). Але як філософ, вона бачить авторитет як незамінний засіб для набуття владою організаційної спроможності без насильства. Присутність авторитету у публічному просторі означає набуття владою здатності довести починання до звершення, в тому числі і в просторі матеріальних речей, в просторі роботи/work і праці/labour. Комунікативна роль авторитету полягає не у принесенні переконливих аргументів у дискусію про починання, а у припиненні дискусії в публічному просторі, у визначенні тих починань, які варті перенесення в простір цілей і засобів.

Зникнення авторитету у сучасному світі має наслідком звернення до насильства, тобто до інструменталізації людей, витіснення їх з публічного простору та явленості в недійсність. Політичне, як результату роботи розуму, припиняє відігравати свою об'єднуючу роль. Насильство, в тому числі

символічне, стає організатором ізольованих, сформованих і розтиражованих за допомогою медіа, суб'єктів.

Чи може публічне управління та адміністрування відіграти якусь роль у зменшенні цього ризику? Його можливості обмежені, бо виникнувши як результат цілераціональності, воно заглиблене в порядки панування. Але порядки є різними, і сучасна демократія попри свою проблемність здатна забезпечити певний простір свободи і рівності, навіть якщо межі цього простору далекі від філософських ідеалів.

Можливості публічного управління та адміністрування в сучасному медіапросторі, автор розглядав крізь призму ідей Ханни Арендт у роботі (Рубан, 2020). Публічне управління та адміністрування має певний потенціал для збереження фактичності в публічному просторі, що служить необхідною умовою для дійсності і судження про неї. Чітке розділення фактів та інтерпретацій, а тим більше не-фактів з простору цілей і засобів допомагає свободі судження. Комунікативна залученість органів державного управління може допомогти цьому розділенню, якщо правильно сформулювати завдання і процедури.

Так само виправданим є пошук можливостей для створення чи підтримки авторитету. Взаємодія політичних структур, публічного управління та адміністрування з громадянським суспільством набуває нового важливого змісту. Йдеться про створення потенціалу авторитетності для певних інституцій. Наприклад, Ханна Арендт вважає, «справжнім місцем зосередження авторитету в американській республіці є Верховний Суд. І цей авторитет набув форми неперервного конституційного процесу» (Арендт 2011, с. 277).

В українській ситуації спроби формування авторитету здійснювали структури громадянського суспільства, наприклад, у формі Асоціації народних депутатів різних скликань чи «Групи Першого грудня». Але ці спроби не були підкріплені ні у сфері політики, ні публічним управлінням. У зв'язку з цим варто було б оцінити і використати можливості формування авторитету на базі неполітичних комісій, що оцінюють ефективність політики і політик, але завдяки спеціальним правилам виводяться з під впливу політиків і бюрократів.

Ця практика поширена, наприклад, у Великобританії, де поширена практика підготовки звітів/review авторитетними комісіями. Досвід Великобританії і країн Співдружності спирається на історично сформоване розуміння важливості авторитету, який традиційно фокусується в монарху, але не обмежується ним.

Досвід підтримки авторитету і його взаємодії з владою і публічним управлінням може бути використаний в Україні. Але для цього політична влада має відмовитися від спроб самій ним стати. Ці спроби, як показує досвід, лише підтверджують домінування цілераціональності в просторі політики, а тому не призводять до появи у влади потенціалу авторитету. Натомість вони лише зменшують шанси на його появу, бо у просторі комунікації претензії влади на авторитет виглядають як його інструменталізація в інтересах політичних груп.

Дискусія та висновки

У політичній філософії Ханни Арендт політика - це комунікативне формування нових зв'язків/відношень у суспільстві, це динамічна зміна потенціалу довіри до влади на основі приходу в публічний простір нових людей, здатних до починання, до розрізнення і судження. Влада несе відповідальність за організацію спільного світу людей, при цьому вона спирається на авторитет, який не є владою. Альтернативою є розділення людей (їхня ізоляція в кінцевому підсумку) і організація життя завдяки насильству, тобто занепад влади і загроза розпаду спільноти.

Новизна таких ідей і спроба на їхній основі по-новому осмислити політичний досвід ХХ століття робить дискусії навколо них неминучими. Тим більше, як вважають дослідники її творчості, сама філософія Ханни Арендт виростала в дискусії з її учителем, Мартіном Гайдеггером (Арендт 2013, с.500-501).

Дискусія навколо положень політичної філософії Ханни Арендт тривають. Виходячи з усього сказаного, можна очікувати нових досліджень, які будуть стосуватися не лише питань філософської

антропології чи онтології, а й демонструватимуть перспективи нової ролі публічного управління та адміністрування у збереженні публічного простору як простору свободи.

Бібліографія

European Parliament resolution on the 80th anniversary of the start of the Second World War and the importance of European remembrance for the future of Europe (2019/2819(RSP)).

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2019-0098_EN.pdf?fbclid=IwAR3Ik8bXr3e-R_kpNGu6PdLRjp1uunzoi9h2bhppYQ4BCb3wDfjTPdrvj4Y

Gloukhov A. Reading Arendt in the Russian Context / Социологическое обозрение. – 2019. -Том 18, № 1. – с.263-283. https://sociologica.hse.ru/data/2019/12/30/1511028853/SocOboz_18_4_263-283_Gloukhov.pdf

LeJeune J. Hannah Arendt and the Dark Public Sphere / Социологическое обозрение. – 2018. - Том 17, № 4. – с.47-69.

https://sociologica.hse.ru/data/2018/12/30/1143880881/RusSocRev_17_4_47-69_LeJeune.pdf

Salikov T. Hannah Arendt, Jurgen Habermas and Rethinking the Public Sphere in the Age of Social Media / Социологическое обозрение. – 2018. - Том 17, № 4. – с.88-102.

https://sociologica.hse.ru/data/2018/12/30/1143881209/RusSocRev_17_4_88-102_Salikov.pdf

Андрущенко В.П. Організоване суспільство – К.: Атлант ЮеМСі, 2006. – 498 с.

Арендт Х. Истоки тоталитаризма - М. : ЦентрКом, 1996.- 672 с.

Арендт Х. О революции - М. : Издательство «Европа», 2011.- 464 с.

Арендт Х. Ответственность и суждение - М.: Изд-во Института Гайдара, 2013.- 352 с.

Арендт Х. Жизнь ума. – СПб.: Наука, 2013.- 517 с.

Арендт Х. Между прошлым и будущим. Восемь упражнений в политической мысли - М.: Изд-во Института Гайдара, 2014. 416 с.

Арендт Х. Vita Activa, или О деятельной жизни - М.: Ад Маргинем Пресс, 2017. - 416 с.

Бакуменко В. Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики - К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 156 с.

Бурдые П. О государстве: курс лекций в Коллеж де Франс (1989-1992). – М.: Издательский дом «Дело» РАНХиГС, 2016. – 720с.

Вебер Макс. Господарство і суспільство: нариси соціології розуміння – К.: Вид. дім «Всесвіт», 2012. - 1112с.

Вебер Макс. Основные социологические понятия/ Макс Вебер. Политика как призвание и профессия- М.:Рипол Кассик, 2016. - 292 с.

Вебер Макс. Протестантська етика і дух капіталізму - К.: Наш формат, 2018. - 216 с.

Губерський Л.В., Камінський Є.Є., Макаренко Є.А. та інші – Інформаційна політика України: європейський контекст – К.: Либідь, 2007. – 360 с.

Джессоп Б. Государство: прошлое, настоящее, будущее. – М.: Издательский дом «Дело» РАНХиГС, 2019. – 504 с.

Макаренко Є.А. Європейська інформаційна політика. - К.: Наша культура і наука, 2003. - 368с.

Міненко М.А. Публічне управління: теорія та методологія. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 404 с.

Мотрошилова Н.В. О современном понятии гражданского общества / Вопросы философии. - 2009. - N 6. - С. 12-32. http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=52

Неліпа Д.В. Організаційно-правові засади державної служби в Україні. – К.: Центр учбової літератури, 2016.- 383 с.

Оболенський О., Лукін С. Публічне управління: публічна сфера, публічне право і публічна політика – співвідношення понять / Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013.- Вип. 2(17).- С.3-11.

Рубан Ю. Г. Політична філософія Ханни Арендт як запрошення до нових починань у публічному управлінні / Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України. – 2020.- №2. – С.150-158. <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.02.16>

- Филиппов А. Ф.** Общее, общественное и публичное в их преемственности и изменении. Рецензия на книгу: От общественного к публичному / Под редакцией О. В. Хархордина. — СПб.: Европейский университет, 2011. // Социология власти. — 2013. — № 1—2. — С. 269—285. [https://web.archive.org/web/20140222033943/http://socoftpower.rane.ru/uploads/1-2%20\(2013\)/Filippov%20Review.pdf](https://web.archive.org/web/20140222033943/http://socoftpower.rane.ru/uploads/1-2%20(2013)/Filippov%20Review.pdf)
- Хабермас Ю.** Моральное сознание и коммуникативное действие. — СПб.: Наука, 2006. — 377 с.

References

- Andrushchenko V.(2006) *Organized society*. Atlant UMC.
- Arendt, H. (1996) *Origins of Totalitarianism*. TsentrCom.
- Arendt, H. (2011) *On Revolution*. Izdatelstvo “Jevropa”.
- Arendt, H. (2013) *Responsibility and Judgment*. Izdatelstvo Instituta Gaidara.
- Arendt, H. (2013) *Life of Mind*. Nauka.
- Arendt, H. (2014) *Between Past and Future*. Izdatelstvo Instituta Gaidara.
- Arendt, H. (2017) *Vita Activa. On Human Condition*. Ad Marginem Press.
- Bakumenko V. (2000) *Formation of state management decisions: the problems of theory, methodology, practice*. Vydavnytstvo UADU.
- Bourdieu P. (2016) *On State. Kurs lekcij v College de France (1989-1992)*. Izdatelsky dom “Delo” RANHiGS
- European Parliament resolution on the 80th anniversary of the start of the Second World War and the importance of European remembrance for the future of Europe (2019/2819(RSP)) (2019) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/B-9-2019-0098_EN.pdf?fbclid=IwAR3Ik8bXr3e-R_kpNGu6PdLRjp1uunzoi9h2bhppYQ4BCb3wDfjTPdrvj4Y (Last accessed: 15/07/2020).
- Filippov A. (2013) *Common, Communal and Public in Continuity and Change. Review on the book “From Communal to Public”*. *Sociology of Power*. 1—2. 269—285. [https://web.archive.org/web/20140222033943/http://socoftpower.rane.ru/uploads/1-2%20\(2013\)/Filippov%20Review.pdf](https://web.archive.org/web/20140222033943/http://socoftpower.rane.ru/uploads/1-2%20(2013)/Filippov%20Review.pdf)
- Gloukhov A. (2019) Reading Arendt in the Russian Context. *Russian Sociological Review*. Vol 18. 5. 263-283. https://sociologica.hse.ru/data/2019/12/30/1511028853/SocOboz_18_4_263-283_Gloukhov.pdf
- Gubersky L. (2007) *Information Policy in Ukraine*. Lybid’.
- Jessop B. (2019) *The State: Past, Present, Future*. Izdatelsky dom “Delo” RANHiGS
- Habermas J. (2006) *Moral Consciousness and Communicative Action*. Nauka.
- LeJeune J. (2018) Hannah Arendt and the Dark Public Sphere. *Russian Sociological Review*. Vol 17.4.47-69. https://sociologica.hse.ru/data/2018/12/30/1143880881/RusSocRev_17_4_47-69_LeJeune.pdf
- Makarenko Ye. (2003) *European information policy*. Nasha kultura i nauka.

- Minenko M. (2014) *Public management: theory and methodology*. Kyivsky nacionalnyy torgovo-economichnyy universytet.
- Motroshilova N. (2009) On Contemporary Situation of Civil Society. *Voprosy filosofii*. 6.12-32. http://vphil.ru/index.php?option=com_content&task=view&id=41&Itemid=52
- Nelipa D. (2016) *Organizational and Judiciary Foundations of the Ukrainian Civil Service*. Centr uchbovoyi literatury.
- Obolensky O., Lukin S. (2013) *Public management, public sphere, public law and public policy. Derzhavne upravlinnyya ta misceve samovryaduvannya*. 2(17).3-11.
- Ruban Y.G. (2020) Hannah Arendt's Political Philosophy as an Invitation to a New Beginnings in Public Management. *Scientific Papers of the Legislation Institute of the Verkhovna Rada of Ukraine*.2.150-158. <https://doi.org/10.32886/instzak.2020.02.16>
- Salikov T. (2018) Hannah Arendt, Jurgen Habermas and Rethinking the Public Sphere in the Age of Social Media. *Russian Sociological Review*. Vol 17.4. 88-102. https://sociologica.hse.ru/data/2018/12/30/1143881209/RusSocRev_17_4_88-102_Salikov.pdf
- Weber M. (2012) *Economy and Society. An Outline of Interpretive Sociology*. Vyd. dim «Vsesvit».
- Weber M. (2016) Basic Sociological Terms. in Max Weber. *Politics as a Vocation*. Ripol Classic.
- Weber M. (2018) *The Protestant Ethics and the Spirit of Capitalism*. Nash format.

POWER AND AUTHORITY: CHANGES IN PUBLIC ADMINISTRATION FROM THE HANNAH ARENDT'S POLITICAL PHILOSOPHY VIEW

Yuriy Ruban, PhD, Assistant Professor, Public Administration Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv (Ukraine), <https://orcid.org/0000-0002-1714-5308>, email: yuriy.ruban33@gmail.com

Abstract

The article aims at revealing theoretical and practical perspectives on public administration by exploring/studying the key notions of Hannah Arendt's political philosophy and by juxtaposing these notions with the ones that describe current practices of public administration. Furthermore, the article estimates/offers the possibilities to converge their meanings for strengthening power as communication, to preserve the public realm as a place for reality, limiting the role of coercion and violence in the societal organization by increasing the influence of the authority in the public realm.

The study used a range of logical methods (synthesis, analysis, inductive method, etc.) and such general scholarly approaches as systematic, structural-functional and bibliographic ones.

The article examines Hannah Arendt's political philosophy as a motivation for changes of the existing social orders, as they were defined by Max Weber and constitute the grounding for the common understanding of public administration as a public sphere's phenomenon. It demonstrates that such changes do not implicate a radical rejection of the common meanings of the notions like power, violence, and authority as they were defined in the "sociology of understanding". But they open the way to a new development of the public realm/space and public administration respectively by demonstrating the opportunities in situations when freedom border on necessity.

A scholarly novelty of the article is an outline (definition) for the new developments in public administration under the influence of changes in democratic political systems as they were foreseen by Hannah Arendt. This re-

search demonstrates the importance of implementing the notion of authority as a special phenomenon of the public realm/space into a theory and practice of public administration and argues for developing new methods and instruments to support it.

A practical significance of the article is bound to recent changes in democracy and nation state and the proposed findings of the study can be used in course readings, research, and (political) practice.

Key words: Hannah Arendt; Max Weber; totalitarianism; public realm; power; violence; authority; public administration.

Received: September 03, 2019

Accepted for publication: November 25, 2019

Published: December 27, 2019

Ruban Y. (2019). *Power and Authority: changes in public administration from Hannah Arendt's political philosophy view*. Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv. Public Administration, (12), 39-49. <https://doi.org/10.17721/2616-9193.2019/12-4/8>